

ETS 122

EUROOPA KOHALIKU OMAVALITSUSE HARTA

Sõlmitud 15. oktoobril 1985. a.

SISSEJUHATUS

Allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid, arvestades, et Euroopa Nõukogu eesmärk on liikmesriikide suurema ühtsuse saavutamine, kaitsmaks ja viimaks ellu nende ühiseks pärandiks olevaid ideaale ja põhimõtteid, arvestades, et üks moodus selle eesmärgi saavutamiseks on administratiivvaldkonda kuuluvad lepped, arvestades, et kohalik omavalitsus on üks demokraatliku valitsemisviisi põhilisi alustugesid, arvestades, et kodanike õigus osaleda ühiskonnaelus on üks demokraatlike põhimõtteid, mida jagavad kõik Euroopa Nõukogu liikmesriigid, olles veendunud, et just kohalikul tasandil saab seda õigust kõige otsesemalt kasutada, olles veendunud, et tõelise vastutusega töötavate kohalike omavalitsusasutuste olemasolu saab tagada efektiivse ja kodanikule lähedalseisva juhtimisega, teades, et kohalike omavalitsuste kaitse ja tugevdamine erinevates Euroopa riikides annab olulise panuse demokraatiale ja võimu detsentraliseerimise põhimõtetele tugineva Euroopa ülesehitamisele, kinnitades, et selleks on tarvis demokraatlikult moodustatud otsusi langetavatele organitele tuginevaid kohalikke omavalitsusasutusi, millel on oma kohustuste, nende kohustuste täitmiseks vajalike vahendite ja viiside ning tarvilike rahaliste vahendite suhtes ulatuslik autonoomia, on kokku leppinud alljärgnevas:

Artikkel 1

Lepingupooled kohustuvad järgima järgmisi artikleid käesoleva harta 12. artiklis ettenähtud viisil ja ulatuses.

I osa

Artikkel 2. Kohaliku omavalitsuse põhiseaduslik ja õiguslik alus

Kohaliku omavalitsuse põhimõtet tunnustatakse riigisisises seadusandluses ning seal, kus võimalik, põhiseaduses.

Artikkel 3. Kohaliku omavalitsuse mõiste

1. Kohalik omavalitsus tähendab kohalike võimuorganite õigust ja võimet seaduse piires ja kohalike elanike huvides korraldada ja juhtida valdavat osa nende vastutusalasse kuuluvast ühiskonnaelust.
2. Seda õigust kasutavad otsestel, ühetaolistel ja üldistel valimistel salajase hääletuse teel vabalt valitud nõukogu või esinduskogu liikmed. Antud nõukogul või esinduskogul võivad olla talle aruandvad täitevorganid. See tingimus ei tohi mingil moel mõjutada kodanike võimalust pöörduda esinduskogu poole, kasutada referendumeid ja teisi otseseid kodanikuosaluse vorme, kui need on seadusega lubatud.

Artikkel 4. Kohaliku omavalitsuse võimupiirid

1. Kohalike võimuorganite põhivolitused ja -kohustused määratakse kindlaks põhiseaduse või seadusandlusega. See tingimus ei välista aga kohalikele võimuorganitele erivolituste ja -kohustuste omistamist vastavuses seadusandlusega.
2. Kohalikel võimuorganitel on täielik vabadus seadusega lubatud piires rakendada oma initsiatiivi igas valdkonnas, mis ei jää väljapoole nende pädevust ega ole määratud täitmiseks mõnele teisele võimuorganile.
3. Riigi kohustusi täidavad üldjuhul eelistavalt kodanikule kõige lähemal seisvad võimuorganid. Kohustuste määramisel mõnele teisele võimuorganile peaks kaaluma ülesande ulatust ja iseloomu ning efektiivsuse ja majanduslikkuse nõudeid.
4. Kohalikele võimuorganitele omistatud volitused on tavaliselt täieulatuslikud ja eksklusiivsed. Ükski teine kesk- või piirkondlik võimuorgan ei tohi neid kahjustada ega piirata, välja arvatud seadusega ettenähtud korras.

5. Kui kesk- või piirkondlik võimuorgan delegerib volitused kohalikule omavalitsusasutusele, peab viimasel olema õigus võimaluse piires kohandada nende rakendamine kohalikele oludele.

6. Kohalike võimuorganitega konsulteeritakse õigeaegselt ja sobival viisil kõigi neid otseselt puudutavate küsimuste planeerimise ja otsustamise osas niipalju kui võimalik.

Artikkel 5. Kohalike omavalitsuste võimupiiride kaitse

Muudatusi kohalike omavalitsuste võimupiirides ei tehta kõnealuse kohaliku kogukonnaga eelnevalt nõu pidamata. Kus seadus lubab, võib seda teha rahvahääletuse teel.

Artikkel 6. Kohalike võimuorganite ülesannete täitmiseks sobivad haldusstruktuurid ja vahendid

1. Kui see ei kahjusta üldisemaid seadusandlusega sätestatud tingimusi, võivad kohalikud võimuorganid oma sisemised juhtimisstruktuurid ise kindlaks määrata, et kohandada need kohalikele vajadustele ning tagada efektiivne juhtimine.

2. Kohalike omavalitsuste töötajate töötingimused peavad olema tasemel, mis võimaldab palgata kõrge kvalifikatsiooniga personali isikuomaduste ja kompetentsuse alusel. Selleks tuleb tagada piisavad väljaõppevõimalused, palk ja ametialase edutamise väljavaated.

Artikkel 7. Tingimused kohaliku tasandi kohustuste täitmiseks

1. Valitud kohalike esindajate töötingimused peavad võimaldama neil vabalt oma funktsioone täita.

2. Töötingimused peavad võimaldama kõnealuste töökohustuste täitmisel tekkinud kulutuste õiglase rahalise kompenseerimise ning seal, kus kohane, kaotatud töötasu kompenseerimise või tasumise tehtud töö eest ja vastava sotsiaalkaitse.

3. Funktsioonid ja tegevus, mida peetakse kokkusobimatuks valitava kohaliku asutuse tööga, määratakse kindlaks seadusandluse või põhiliste õigusprintsipiidega.

Artikkel 8. Administratiivkontroll kohalike võimuorganite tegevuse üle

1. Administratiivkontrolli kohalike võimuorganite tegevuse üle võib teostada vaid põhiseaduses või seadusandluses ettenähtud juhtudel ja korras.

2. Üldjuhul on mis tahes kohalike võimuorganite suhtes teostatava administratiivkontrolli eesmärk tagada vaid nende tegevuse vastavus seaduste ja konstitutsiooniliste põhimõtetega. Administratiivkontrolli võivad teostada ka kõrgemalseisvad võimuorganid, selleks et kiirendada kohalikele võimuorganitele delegeeritud ülesannete täitmist.

3. Administratiivkontrolli kohalike võimuorganite üle teostatakse viisil, mis tagab, et kontrollorgani sekkumise ulatus oleks tasakaalus kaitstavate huvide tähtsusega.

Artikkel 9. Kohalike võimuorganite rahalised vahendid

1. Kohalikel võimuorganitel on riikliku majanduspoliitika raames õigus piisavatele rahalistele vahenditele, mida nad võivad oma volituste piires vabalt kasutada.

2. Kohalike võimuorganite rahalised vahendid on vastavuses neile põhiseaduse ja seadusandlusega seatud kohustustega.

3. Vähemalt osa kohalike võimuorganite rahalistest vahenditest tuleb kohalikest maksudest ja koormistest, mille suuruse nad võivad seadusega lubatud piires ise määrata.

4. Rahandussüsteem, millel tuginevad kohalike võimuorganite rahalised vahendid, peab olema piisavalt mitmekülgne ja paindlik, et pidada sammu neile pandud ülesannete täitmiseks tarvilike kulutuste tegeliku muutumisega.

5. Väiksemate rahaliste vahenditega kohalike võimuorganite kaitseks on vajalik rakendada rahalise ühtlustamise mehhanisme või analoogilisi meetmeid, et tasandada potentsiaalsete finantsallikate ja kulutuste ebaühtlast jagunemist. Need mehhanismid või meetmed ei kahanda kohalike võimuorganite otsustamisvõimet oma volituste piires.

6. Kohalike võimuorganitega konsulteeritakse, kuidas ümberjaotatavad rahalised vahendid neile eraldada.

7. Kui võimalik, ei seostata kohalikele võimuorganitele eraldatavaid toetusi konkreetsete projektide finantseerimisega. Toetuste saamine ei võta kohalikult võimuorganilt ära tema põhivabadust tegutseda oma jurisdiktsiooni piires omal äranägemisel.

8. Laenu võtmiseks kapitali investeerimise otstarbel on kohalikel võimuorganitel juurdepääs riiklikule kapitaliturule seadusega lubatud piires.

Artikkel 10. Kohalike võimuorganite õigus moodustada ühendusi

1. Kohalikel võimuorganitel on õigus oma volituste täitmiseks teha koostööd ning moodustada seadusega lubatud piires ühendusi teiste kohalike võimuorganitega ühiseid eesmärke kandvate ülesannete täitmiseks.
2. Kõik liikmesriigid tunnustavad kohalike võimuorganite õigust kuuluda ühiste huvide kaitsmiseks ja edendamiseks moodustatud ühendusse ning rahvusvahelisse kohalike võimuorganite ühendusse.
3. Kohalikel võimuorganitel on vastavalt seadusega lubatud tingimustele õigus teha koostööd teiste riikide vastavate võimuorganitega.

Artikkel 11. Kohaliku omavalitsuse õiguslik kaitse

Kohalikel võimuorganitel on õigus taotleda õiguslikku kaitset, et kindlustada oma volituste vaba kasutamine ning põhiseaduses või seadusandluses sätestatud kohaliku omavalitsuse põhimõtete täitmine.

II osa

VARIA

Artikkel 12. Kohustused

1. Kõik lepinguosalisel kohustuvad järgima käesoleva harta I osa vähemalt kahtekümnet lõiget, kusjuures vähemalt kümme neist valitakse järgnevate lõigete hulgast: artikkel 2; artikkel 3, lõiked 1 ja 2; artikkel 4, lõiked 1, 2 ja 4; artikkel 5; artikkel 7, lõige 1; artikkel 8, lõige 2; artikkel 9, lõiked 1, 2 ja 3; artikkel 10, lõige 1; artikkel 11.
2. Iga lepinguga ühinev liikmesriik teatab Euroopa Nõukogu peasekretärile oma ratifitseerimis- või ühinemiskirja deponeerimisel käesoleva artikli 1. lõike sätetest lähtuvalt valitud lõiked.
3. Iga lepinguosaline võib millal tahes hiljem teatada peasekretärile, et ta kohustub täitma käesoleva harta mõne lõike sätteid, mida ta seni vastavalt antud artikli 1. lõikes esitatud tingimustele ei tunnustanud. Niisugused lepinguosalise poolt hiljem võetud kohustused loetakse ratifitseerimis- või ühinemiskirja lahutamatuks osaks ning need jõustuvad järgmise kuu esimesel päeval pärast kolme kuu möödumist vastava teatise saabumisest peasekretärile.

Artikkel 13. Võimuorganid, kellele käesolev harta laieneb

Käesolevas hartas sisalduvad kohaliku omavalitsuse põhimõtted laienevad kõigile lepinguosalise riigi territooriumil asuvate kohalike võimuorganite kategooriatele. Lepinguosaline võib aga ratifitseerimis- või ühinemiskirja esitades määratleda kohalike või piirkondlike võimuorganite kategooriad, mille suhtes ta kavatses käesoleva harta ulatust piirata või mida ta tahab käesoleva harta mõjuväljast eraldada. Samuti võib lepinguosaline käesoleva harta mõjuvälja lülitada hiljem teisi kohalike ja piirkondlike võimuorganite kategooriaid, teatades sellest Euroopa Nõukogu peasekretärile.

Artikkel 14. Teabe edastamine

Iga lepinguosaline edastab Euroopa Nõukogu peasekretärile kogu olulise teabe seadusesätete ja teiste meetmete kohta, mida ta rakendab käesoleva harta tingimuste täitmiseks.

III osa

Artikkel 15. Allakirjutamine, ratifitseerimine ja jõustumine

1. Käesolev harta avatakse allakirjutamiseks Euroopa Nõukogu liikmesriikidele. See ratifitseeritakse, kiidetakse heaks või sellega ühinetakse. Ratifitseerimis- või ühinemiskirjad deponeeritakse Euroopa Nõukogu peasekretäri juures.
2. Käesolev harta jõustub järgmise kuu esimesel päeval kolme kuu möödumisel päevast, mil neli Euroopa Nõukogu liikmesriiki on väljendanud oma nõusolekut järgida käesolevat hartat vastavuses eelmises lõikes esitatud tingimustega.
3. Igale järgnevale liikmesriigile, kes teatab käesoleva harta järgimise nõusolekust, jõustub see järgmise kuu esimesel päeval pärast kolme kuu möödumist ratifitseerimis- või ühinemiskirja deponeerimisest.

Artikkel 16. Territoriaalsuse eritingimus

1. Iga liikmesriik võib allakirjutamisel või ratifitseerimis- või ühinemiskirja deponeerimisel määratleda territooriumi või territooriumid, millele käesolev harta laieneb.
2. Iga liikmesriik võib hiljem igal ajal Euroopa Nõukogu peasekretärile esitatud avaldusega laiendada käesoleva harta ulatust igale avalduses määratletud territooriumile. Käesolev harta jõustub sellise territooriumi suhtes järgmise kuu esimesel päeval pärast kolme kuu möödumist nimetatud avalduse saabumisest peasekretärile.
3. Kahe eelmise lõike sätete alusel esitatud avalduse võib nimetatud avalduses esitatud territooriumi suhtes tagasi võtta peasekretärile lähetatud teatisega. Tagasivõtmine jõustub järgmise kuu esimesel päeval pärast kuue kuu möödumist vastava teatise saabumisest peasekretärile.

Artikkel 17. Tühistamine

1. Iga lepinguosaline riik võib käesoleva harta tunnustamisest loobuda viie aasta möödumisel päevast, mil harta tema suhtes jõustus. Sellest teatatakse Euroopa Nõukogu peasekretärile kuus kuud ette. Selline denonsseerimine ei mõjuta harta kehtivust teiste lepinguosaliste suhtes sel tingimusel, et lepinguosalisi on alati vähemalt neli.
2. Iga lepinguosaline riik võib kooskõlas eelmises lõikes fikseeritud sätetega denonsseerida käesoleva harta I osa iga lõike, mida ta on tunnustanud sel tingimusel, et ta jätkab 12. artikli 1. lõikes nõutud arvu ja tüüpi sätete järgimist. Käesolev harta loetakse denonsseerituks selle lepinguosalise suhtes, kes pärast mõne lõike täitmisest loobumist ei vasta enam 12. artikli 1. lõikes esitatud nõuetele.

Artikkel 18. Teatised

Euroopa Nõukogu peasekretär teatab Euroopa Nõukogu liikmesriikidele:

- a. igast allakirjutamisest;
  - b. igast ratifitseerimis- või ühinemiskirja deponeerimisest;
  - c. igast käesoleva harta jõustumisest vastavalt 15. artiklile;
  - d. igast teatisest, mis on saadud 12. artikli 2. ja 3. lõikes esitatud sätete rakendamise kohta;
  - e. igast teatisest, mis on saadud 13. artikli sätete rakendamise kohta;
  - f. igast muust käesoleva hartaga seotud aktist, teatisest või informatsioonivahetusest.
- Käesolevale hartale on alla kirjutanud vastavate volitustega isikud.

Koostatud Strasbourg'is 15. oktoobril 1985. aastal inglise ja prantsuse keeles ühes eksemplaris, mis deponeeritakse Euroopa Nõukogu arhiivides, kusjuures mõlemad tekstid on võrdselt autentset. Euroopa Nõukogu peasekretär edastab kõigile Euroopa Nõukogu liikmesriikidele selle dokumendi kinnitatud koopiad.